

Sote-uudistus VATT:n lausunto

Teemu Lyytikäinen

Talousvaliokunta
10.2.2021

Yleistä uudistuksesta

- Sote-palveluiden siirtäminen laajemmille alueille vähentää riskiä epäsuotuisen väestökehityksen kuntien talouden kriisiytymisestä
- Eritasoisten palveluiden kokoaminen saman järjestäjän vastuulle mahdollistaa kustannussäästöjä
 - Osaoptimoinnin kannustimien poistuminen (pl. Uudenmaan erillisratkaisu)
 - Mittakaavaedut
- Hyvinvointialueiden kannusteet säästöihin ovat kuitenkin heikot verotusoikeuden puuttuessa

Hyvinvointialueiden kannusteet

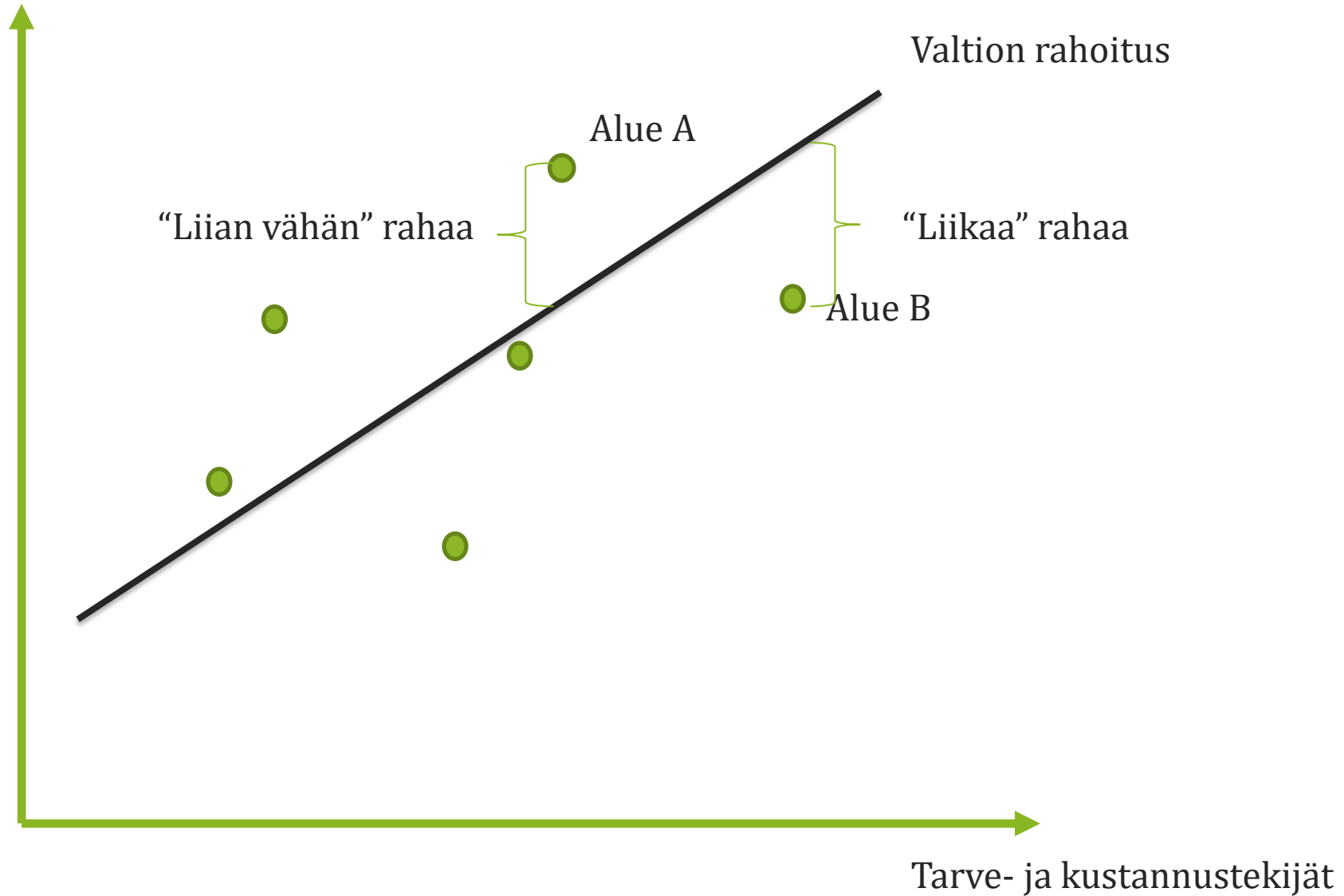
- Ainakin alkuvaiheessa rahoitus perustuisi täyteen valtion rahoitukseen
- Kannustimet kustannussäästöihin heikot verrattuna nykyisenkaltaiseen rahoitusjärjestelmään
- Ilman maakuntaveroa maakunnalla ei ole tapoja jakaa esimerkiksi tuotannon tehostamisen kautta syntyneitä säästöjä takaisin alueen asukkaille
 - Väestön ja poliitikkojen intressissä on käyttää kaikki rahat ja pyrkiä saamaan lisärahoitusta

Pehmeä budjettirajoite

- Pehmeällä budjettikurilla tarkoitetaan tilannetta, jossa valtio viime kädessä pelastaa taloudelliseen ahdinkoon joutuneet maakunnat ja maakunnat luottavat valtion apuun
- Valtion on vaikea havaita johtuvatko hyvinvointialueen ongelmat palvelujen tehottomasta järjestämisestä vai tarve- ja kustannustasoon nähden riittämättömästä rahoituksesta
 - Jälkimmäisessä tapauksessa lisärahoituksen kieltämisellä vakavat seuraukset
- Tällöin lisärahoituksen myöntämiseen voi olla suuri alttius
- Verotusoikeus lieventäisi ongelmaa ja kannustaisi säästöihin ilman valtion ohjausta

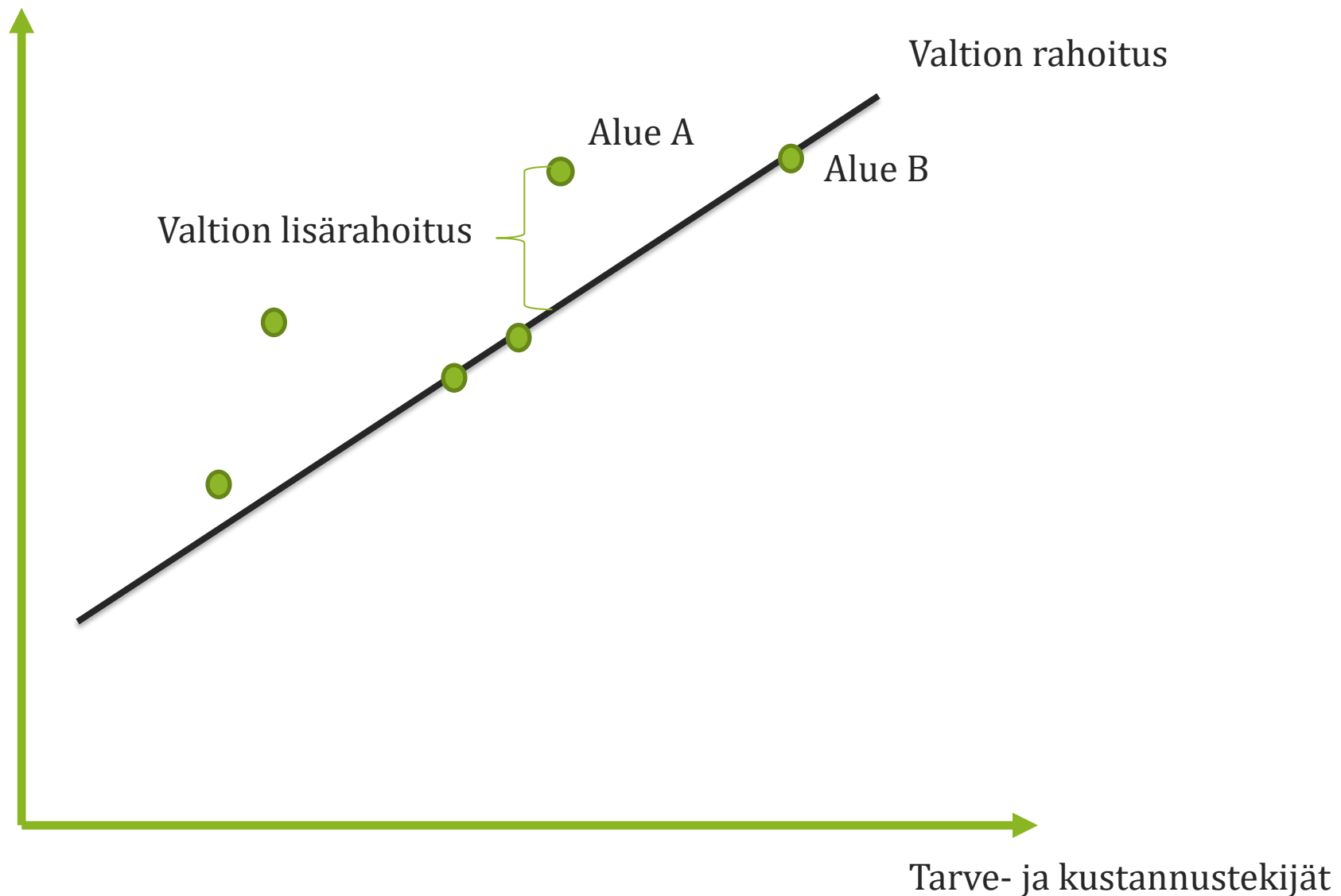
Täysi valtionrahoitus

Kustannukset

Täyden valtionrahoituksen riski

Kustannukset

Muita huomioita

- Maakuntien verotusoikeus voi johtaa palvelutason alueelliseen eriytymiseen alueiden väestön toiveita vastaavaksi
- Vertikaalinen verokilpailu hallinnon tasojen välillä voi nostaa meno- ja verotasoja, mutta toisaalta maakuntien välinen verokilpailu voi laskea meno- ja verotasoja
- Täydessä valtionrahoituksessa tarve- ja kustannustekijöiden kannustinvaikutukset korostuvat
 - Esim. sairastavuuden kasvu kompensoidaan maakunnalle täysin, jolloin ennaltaehkäisyn kannusteet ovat heikot
- Siirtymätasaus heikentää rahoitustarpeen ja valtion rahoituksen yhteyttä
- Yksityisten palveluntuottajien hyödyntämistä helpotettu edellisestä esitysluonnoksesta
 - Parantaa mahdollisuuksia palvelujen joustavaan järjestämiseen